

Тетяна Іванівна ЛЕПЕЙКО

д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ORCID ID: 0000-0001-8667-509X

E-mail: lepeyko.tetyana@gmail.com

МАРКЕТИНГ ІНВЕСТИЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСИФІКОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лепейко, Т. І. Маркетинг інвестиційних можливостей українських диверсифікованих підприємств [Текст] / Тетяна Іванівна Лепейко // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 1. – С. 160–168. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Маркетинг інвестиційних можливостей є однією з основ існування підприємства, отримання ним фінансування та інструментом реагування на зміни кон'юнктури ринку товарів, послуг і фінансів. Окрім того, дослідження дозволяє виявити існуючі тенденції розвитку диверсифікованого підприємства у виробничому, організаційному й фінансовому напрямках. Існує і зворотний зв'язок, тому що аналіз виробничих і фінансових показників діяльності підприємства дозволить ефективніше планувати й корегувати політику щодо залучення інвестицій на наступні періоди.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні ефективності використання фінансових показників діяльності диверсифікованого підприємства з позиції вагомості їх як фактору залучення коштів інвесторів в межах організації маркетингової інвестиційної політики.

Результати. В ході роботи були проаналізовані ключові показники фінансової діяльності диверсифікованої компанії. Здійснений порівняльний аналіз аналогічних фінансових показників декількох років для виявлення можливих тенденцій фінансового розвитку підприємства на різних часових відрізках. Під час аналізу були також виявлені взаємозв'язки між аналізованими показниками, за допомогою яких було спрогнозовано напрямки можливих зрушень даних фінансових показників на декілька майбутніх років. В даній ситуації головним є той факт, що зниження до таких показників було планомірним і чітко спрогнозованим, як власне і зростання відповідного показника у період 2016-2017 років. Варто відзначити, що зростання й спад цього показника за досліджуваний період відбувалися однаковими темпами. Прогнозуючи майбутню динаміку даного показника можна з впевненістю казати про його подальше зростання аналогічними темпами.

Висновки. Ситуація, яка склалася з розвитком показників, що аналізувалися, в цей період не можна назвати стандартною. Варто казати про негативні явища у всій сфері діяльності даного підприємства. Не дивлячись на це, тільки такі події можуть показати всю вагомість підприємства, збалансованість і захищеність його систем. Аналіз показав, що підприємство стабільно й прогнозовано пододало ці негативні явища та вийшло на нові для себе значні обсяги виробництва і розвитку загалом. Цей факт є одним із найважливіших в оцінці конкурентоспроможності, а саме, як змога швидко і якісно реагувати на зміни економічного макросередовища даної галузі.

Ключові слова: диверсифікація, інвестиційний маркетинг, підприємства, фінансові показники.

MARKETING OF INVESTMENT OPPORTUNITIES OF UKRAINIAN DIVERSIFIED ENTERPRISES

Abstract

Introduction. *Marketing of investment opportunities is one of the fundamentals of the enterprise, obtaining financing and a tool to respond to changes in the market of goods, services and finance. In addition, the study allows to identify existing trends in the development of diversified enterprises in production, organization and financial areas. There is also feedback, because the analysis of production and financial performance of the enterprise will allow you to more effectively plan and adjust the policy to attract investment for future periods.*

The purpose of the study is to substantiate the effectiveness of the use of financial indicators of a diversified enterprise from the standpoint of their importance as a factor in attracting investors within the organization of marketing investment policy.

Results. *In the course of the work the key indicators of the financial activity of the diversified company were analyzed. A comparative analysis of similar financial indicators of several years was conducted to identify possible trends in the financial development of the enterprise at different time intervals. The analysis also revealed the relationships between the analyzed indicators, which were used to predict the direction of possible changes in these financial indicators for several future years. In this situation, the main thing is the fact that the decline to such indicators was planned and clearly predicted, as well as the growth of the corresponding indicator in the period 2016-2017. It should be noted that the growth and decline of this indicator during the study period occurred at the same rate. Predicting the future dynamics of this indicator, we can confidently say about its further growth at a similar pace.*

Conclusions. *The situation with the development of the analyzed indicators during this period cannot be called standard. It is worth talking about the negative phenomena in the whole sphere of activity of this enterprise. Despite this, only such events can show all the importance of the enterprise, the balance and security of its systems. The analysis showed that the company has steadily and predictably overcome these negative phenomena and reached new significant volumes of production and development in general. This fact is one of the most important in assessing competitiveness, namely as the ability to respond quickly and efficiently to changes in the economic macroenvironment of the industry.*

Keywords: *diversification, investment marketing, enterprises, financial indicators.*

JEL classification: Q13; Q17; P45

Вступ

Маркетинг інвестиційних можливостей є однією з основ існування підприємства, отримання ним фінансування та інструментом реагування на зміни кон'юнктури ринку товарів, послуг і фінансів. Окрім того, дослідження дозволяє виявити існуючі тенденції розвитку диверсифікованого підприємства у виробничому, організаційному й фінансовому напрямках. Існує і зворотний зв'язок, тому що аналіз виробничих і фінансових показників діяльності підприємства дозволить ефективніше планувати й корегувати політику щодо залучення інвестицій на наступні періоди. Використання статистичного аналізу фінансових і виробничих звітів надає необхідну інформацію щодо ситуації з динамікою головних показників підприємства. Такий аналіз виявляє ефективні й неефективні тенденції у маркетинговій інвестиційній політиці, у результаті чого неефективні рішення будуть усунені або редаговані, у той час як ефективні рішення можуть бути оптимізовані та позитивно вплинуть на фінансову стабільність підприємства і його конкурентоспроможність. Вагомий внесок у розв'язання питань,

пов'язаних з аналізом системи інвестиційного маркетингу диверсифікованих підприємств зробили наукові дослідження Брюховецької Н. Ю., Хасанової О. В., Свінцова О. М., Погорєлової Т. В., Козуб В. О., Бондаренко О. С., Васильєвої Т. А., Леонова С. В., Рубанова П. М., Шевчука Ю. В., Павлова К. В., Шевчука І. Л., Мілберга В., Уінклера Д., Мура Л., Бьюлека Дж. і інших.

Мета статті

Мета роботи – дослідити й обґрунтувати ефективність використання фінансових показників діяльності диверсифікованого підприємства з позиції вагомості їх як фактору залучення коштів інвесторів в межах організації маркетингової інвестиційної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження

В ході роботи були проаналізовані ключові показники фінансової діяльності диверсифікованої металургійної компанії «Група Метінвест», такі як:

❖ виручка (повна сума коштів, отримана підприємством або підприємцем від реалізації виробленої продукції).

❖ ЕВІТДА (показник, який розраховується як прибуток до оподаткування, до фінансового доходу й витрат, амортизації, знецінення та переоцінки основних фондів, доходів і витрат від курсових різниць, частки результатів асоційованих підприємств і інших витрат на діяльність, яку менеджмент вважає неосновної, плюс частка в ЕВІТДА в спільних підприємствах).

❖ чистий прибуток (дохід від реалізації товарів, розрахований без урахування акцизного податку, мита, податку на додану вартість, інших непрямих податків і зборів).

Крім того, був проведений порівняльний аналіз аналогічних фінансових показників декількох років для виявлення можливих тенденцій фінансового розвитку підприємства на різних часових відрізках. Додатково був проведений глибокий аналіз показника «виручка» за географією їх надходжень як основоположного показника фінансової діяльності. Після цього був виконаний розрахунок темпів росту й приросту досліджуваних фінансових показників для більш глибокого дослідження закономірностей їх розвитку. Аналізований період склав 5 років (від 2013 до 2017 року, включно з показниками 2018 року).

Виручка «Групи Метінвест» генерується від продажу метало-, залізорудної, вугільної і коксової продукції, а також перепродажу продукції третіх сторін. Якщо не заявлено інакше, виручка не включає ПДВ, знижки та внутрішньогрупові продажі.

Аналіз динаміки обсягів річної виручки за часовими періодами.

За період 2014-2017 років відбулися значні зміни в обсягах річної виручки. Зокрема, аналізуючи загальну картину змін, можна побачити основну тенденцію зниження обсягів відповідного показника у період 2014-2015 років і його збільшення після 2015 року. Відповідні зміни простежуються за всіма географічними показниками.

Треба також казати про більш інтенсивнішу динаміку показників лідируючих регіонів на всьому проміжку часу, хоча показники 2015 і 2016 років майже не змінювалися в основних географічних категоріях. Позитивним моментом також є той факт, що показники 2017-го року за деякими категоріями навіть випередили докризові значення річної виручки у 2014-ому році (рис. 1). Прогнозуючи обсяги річної виручки на наступні роки, варто казати про продовження позитивних зрушень у динаміці цього показника.

Аналіз динаміки обсягів річної виручки за географічними ознаками.

Показники, що використовуються в даному аналізі, систематизуються відповідно до змін у динаміці обсягів річної виручки кожної окремої географічної категорії. Аналізуючи дві основні категорії, такі як показники України та Європи, варто відзначити різкий спад обсягів річної виручки у 2015 та 2016 роках. Цікавим є також той факт, що

показник 2016-го року майже не змінився порівняно з 2015 роком. 2017 рік для цих категорій відзначився стрімким ростом обсягів річної виручки аж до відновлення обсягів 2014-го року, а у випадку з показниками категорії «Європа» навіть перегнавши цей показник.

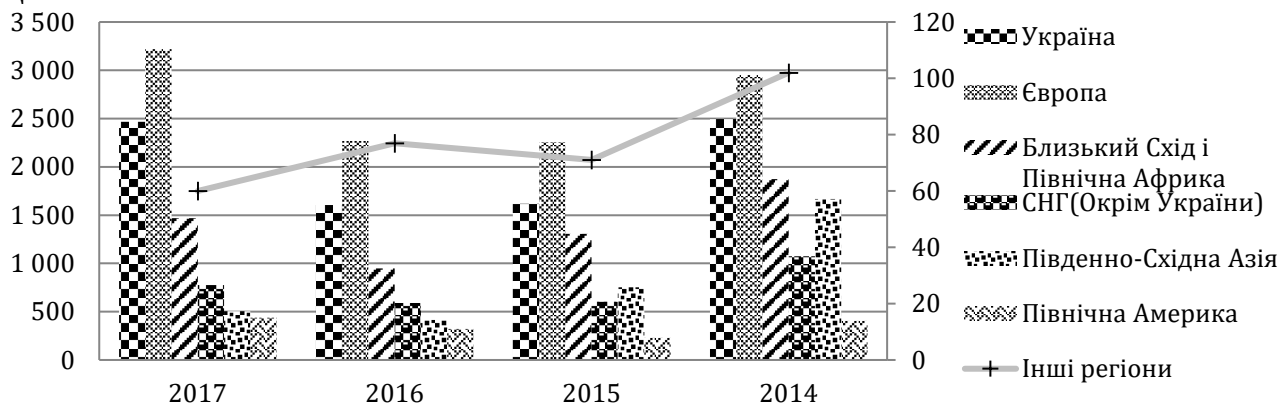

Рис. 1. Динаміка обсягів річної виручки «Групи Метінвест» за часовими періодами, млн дол. [12]

Дещо іншою є ситуація з іншими, менш значущими географічними категоріями. Відтак чотири наступні географічні категорії мають однакову тенденцію змін обсягів річної виручки. Вона полягає у зниженні обсягів показника, що аналізується, починаючи з 2014-го і закінчуючи 2016 роком. 2017 рік у цьому випадку супроводжується позитивними змінами й переверненням обсягів річної виручки 2015-го року (рис. 2). Обсяги річної виручки інших регіонів у грошовому відношенні стабільно знижуються на всьому досліджуваному проміжку часу.

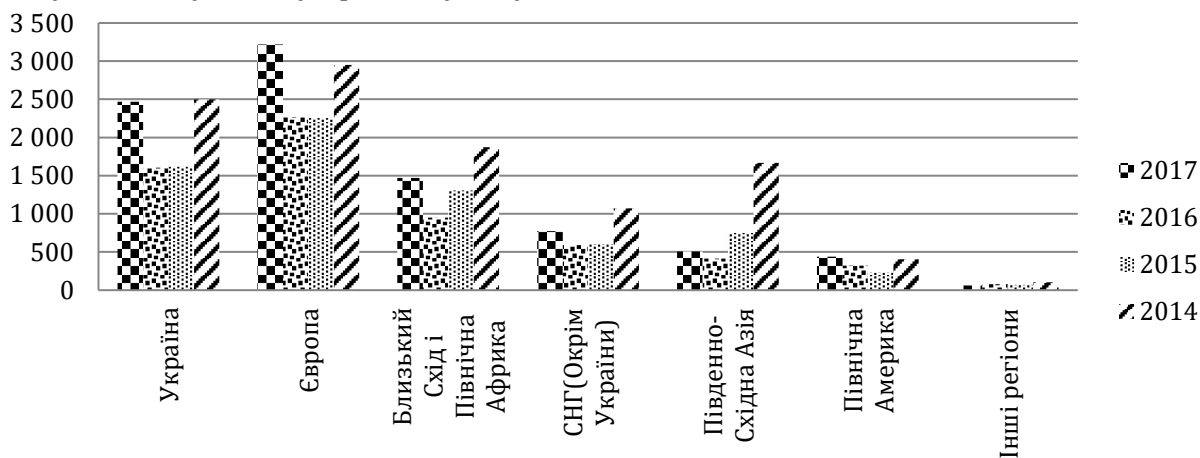

Рис. 2. Динаміка обсягів річної виручки «Групи Метінвест» за географічними ознаками, млн дол. [12]

Порівняльний аналіз ключових фінансових показників.

Даний аналіз дозволить виявити тенденції та особливості фінансового розвитку «Групи Метінвест» за останні 5 років. Під час аналізу були також виявлені взаємозв'язки між аналізованими показниками, за допомогою яких було спрогнозовано напрямок можливих зрушень даних фінансових показників на декілька майбутніх років.

Аналіз динаміки ключових фінансових показників за часовими періодами.

Аналізуючи такі показники, як «виручка» і «чистий прибуток», можна зробити висновок про їх взаємозв'язок на весь досліджуваний період. 2017 рік відмічається позитивними зрушеннями у відношенні всіх досліджуваних фінансових показників (рис. 3). Враховуючи загальний спад аналізованих показників у період 2013-2016 років, такі зрушення у 2017-ому є початком відновлення колишніх обсягів показників виручки, EBITDA й чистого прибутку.

Дещо дивною видається динаміка показника ЕВІТДА, а точніше його значення у 2014-му році, бо в цей рік лише цей показник мав позитивну динаміку росту по відношенню до попереднього року. З цього впливає невідповідність обсягів ЕВІТДА по відношенню до чистого прибутку, який у цей же період мав негативну динаміку. Причиною цього можна назвати збільшення податкових витрат і самої суми податків, що пояснює цю ситуацію(рис. 3.).

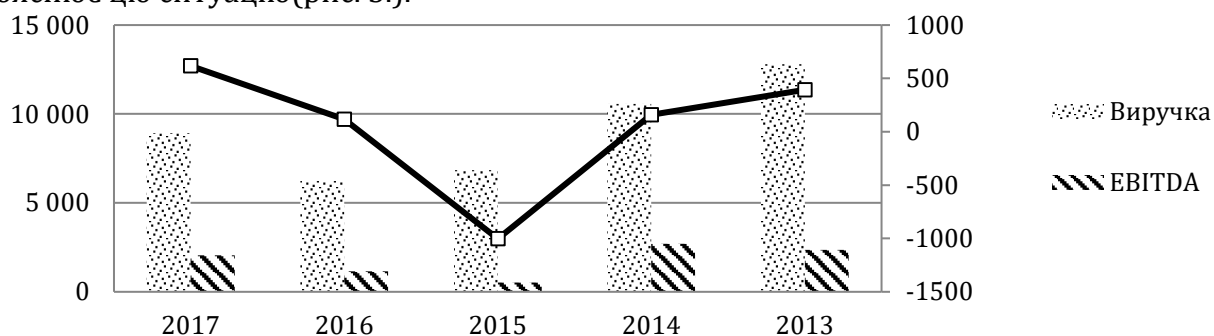

Рис. 3. Порівняльний аналіз динаміки ключових фінансових показників діяльності «Групи Метінвест» за часовими періодами, млн дол. [12]

Аналіз динаміки ключових фінансових показників за географічними ознаками.

За період 2013-2017 років дані фінансові показники змінювалися досить нерівномірно як по відношенню до попередніх років, так і в порівнянні з іншими показниками. Фінансовий показник «виручка» за цей період здебільшого мав негативну динаміку свого розвитку. У період 2013-2016 років він знизився більш як на половину своєї ваги. Позитивним моментом є лише 2017 рік, обсяги річної виручки у якому збільшилися. Прогнозуючи динаміку виручки на наступні роки важко бути впевненому у продовженні тенденції 2017-го року.

Необхідно казати про потребу стабілізації ситуації з обсягами даного показника в найближчій перспективі. Ситуація з показником ЕВІТДА йде іншим чином. Тут можна чітко побачити вплив політичної та воєнної ситуації в країні, після початку якої суми податків суттєво збільшилися, що в значній міру зумовило спад обсягів показника «ЕВІТДА» у 2015 році. Починаючи з цього року даний показник має позитивну тенденцію вже 3 роки, що дає вагомі обставини вважати, що річні обсяги цього фінансового показника у наступних роках продовжать цю позитивну тенденцію. Найстабільнішим і найбільш прогнозованим у плані змін обсягів є показник чистого прибутку, який також суттєво зменшився у 2015 році (рис. 4.)

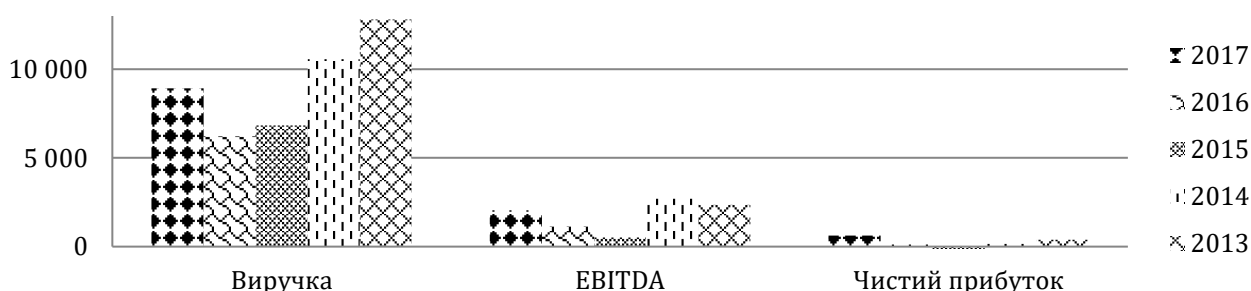

Рис. 4. Порівняльний аналіз динаміки ключових фінансових показників діяльності Групи Метінвест за географічними ознаками, млн дол. [12]

В даній ситуації головним є той факт, що зниження до таких показників було планомірним і чітко спрогнозованим, як власне і зростання відповідного показника у період 2016-2017 років. Варто відзначити, що зростання й спад цього показника за досліджуваний період відбувалися однаковими темпами. Прогнозуючи майбутню динаміку цього показника, можна з впевненістю казати про його подальше зростання аналогічними темпами.

Аналіз темпів зростання, приросту ключових фінансових показників і рентабельності продажів.

Рентабельність продажів є одним з найважливіших показників ефективності діяльності компанії. Цей показник дає зрозуміти, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Іншими словами, скільки залишається в підприємства після покриття собівартості продукції.

Динаміка темпів приросту ключових фінансових показників і рентабельності продажів.

Аналізуючи ключові фінансові показники й рентабельність продажів, з точки зору темпів приросту, було виявлено ряд тенденцій динаміки відповідних показників. Темп приросту допомагає з'ясувати, на скільки відсотків виріс аналізований показник в порівнянні з попереднім періодом. За базу дослідження були взяті показники 2013-го року. Зокрема, темпи приросту виручки на більшій частині досліджуваного періоду показали негативну динаміку свого розвитку, і лише останній 2017 рік вивів показник до позитивних значень темпів приросту. Динаміка показника EBITDA на даному проміжку часу не має сталої динаміки. Так, 2015 рік показав зниження цього показника у порівнянні з відносно позитивними значеннями цього показника у 2014-ому році. Розвиток EBITDA у 2016-ому році здивував не менше, не тільки нівелювавши негативні значення попереднього періоду, а й випередивши позитивні значення цього показника у 2014-ому році. У 2017 році спостерігався невеликий спад обсягу EBITDA, що, на думку автора, є прогнозованим. В даній ситуації багато залежить від ставок податків і податкових відрахувань підприємства. Багато в чому саме тому цей показник має такі нестабільні динамічні коливання. По іншому виглядає ситуація з показником чистого прибутку. Кризові обсяги виробництва у 2015-ому році знизили і без того негативні показники 2014-го року, встановивши критичні значення чистого прибутку. 2016 рік в цій ситуації виявився вирішальним, майже нівелювавши негативні наслідки спаду у 2015-ому. Позитивну тенденцію продовжив 2017 рік, вивівши даний показник до рангу стабільно високих (рис. 5). Ситуація з показником рентабельності продажів є майже ідентичною до попереднього показника.

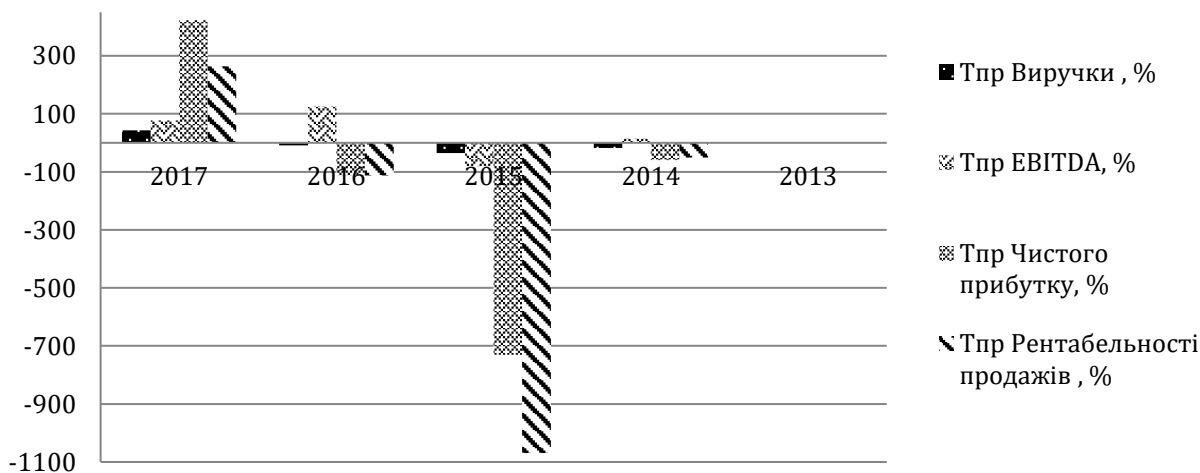

Рис. 5. Динаміка темпів приросту ключових фінансових показників діяльності й рентабельності продажів «Групи Метінвест», % [12]

Аналізуючи загальну картину змін, можна казати про фактичне відображення політичних і воєнних дій на структурі змін фінансових показників «Групи Метінвест» і у відношенні показника рентабельності продажів. Розглядаючи показники 2017-го року не можна не сказати про великий прогрес даного підприємства у подоланні кризи 2015-го року й про вірогідне продовження позитивних змін у всіх аналізованих показниках.

Динаміка темпів зростання ключових фінансових показників і рентабельності продажів.

Аналізуючи ключові фінансові показники й рентабельність продажів з точки зору темпів зростання було виявлено ряд тенденцій динаміки відповідних показників. Темп зростання допомагає з'ясувати, яку частку показника попереднього року складає показник нинішнього року. За базу дослідження були узяті показники 2013-го року (рис. 6). Аналізуючи загальну картину змін простежується вже знайома тенденція значного спаду всіх показників у 2015-ому році й поступове відновлення відповідних показників у наступних роках.

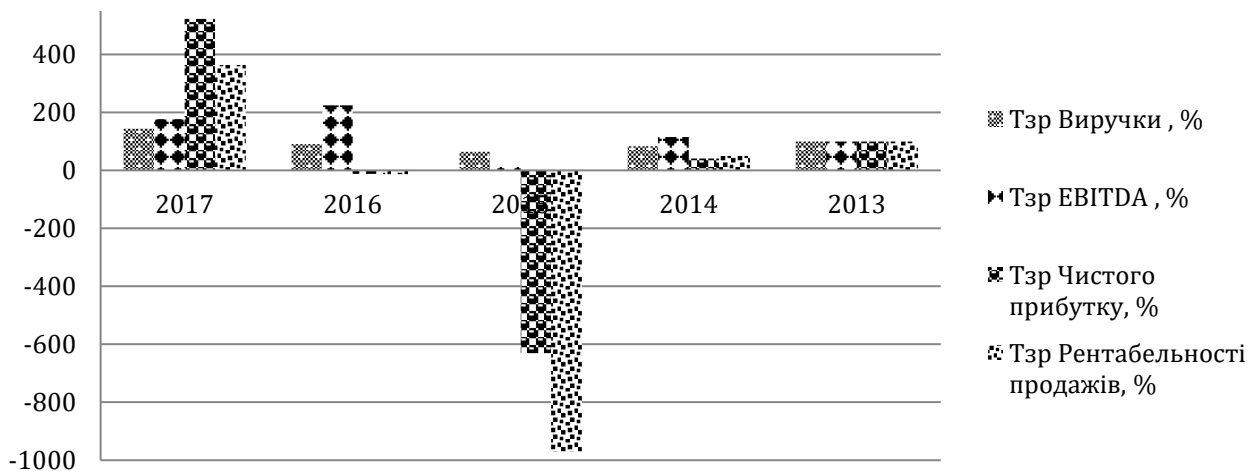

Рис. 6. Динаміка темпів зростання ключових фінансових показників діяльності та рентабельності продажів «Групи Метінвест», % [12]

Позитивним є той факт, що відновлені після спаду показники 2017-го року значно перевершили докризові показники 2014-го року. Можна казати про велику виконану роботу у напрямку відновлення та перевершення докризових показників.

Варто також відзначити показники 2016-го року, що не були надто позитивними по відношенню до тенденцій ключових фінансових показників, але цьому є логічне пояснення. Таке значне збільшення темпів зростання у 2017-ому році могло статися лише за умови стабілізації ситуації у 2016 році, який став платформою для росту даних показників у 2017-ому році.

Висновки та перспективи подальших досліджень

В ході проведеного дослідження показників діяльності «Групи Метінвест» були виявлені тенденції та закономірності зміни виробничих показників основних товарних груп, як в залежності від періоду, що був проаналізований, так і за географічними критеріями. Був також виявлений системний взаємозв'язок фінансових і виробничих показників. Зокрема, аналіз тенденції цих змін дає чітко зрозуміти, що в останні роки підприємство нарощує обсяги виробництва своїх основних товарних груп, а разом з цим і обсяги прибутку, що теж відобразилося у ході аналізу. Дослідження відповідних товарних груп, зокрема, дало зрозуміти, що підприємство достатньо швидко реагує на негативні фактори зовнішнього економічного середовища й стабільно відновлює втрачені темпи росту показників. В цьому плані фінансові та виробничі показники розвиваються стабільно й прогнозовано. Під час дослідження був підрахований і проаналізований відсоток рентабельності продажів. Рентабельність продажів є відношенням чистого доходу до суми виручки від реалізації продукції, що розраховується у відсотках. Враховуючи всю важливість даного показника для операційної діяльності підприємства, аналізуючи його зміну за 5 років, варто констатувати той факт, що за цей час було не тільки подолано кризові результати рентабельності продажів, але й перевершено докризові значення цього показника.

Все це дає змогу говорити не тільки про утримання своїх позицій, а й про посилення конкурентних переваг, збільшення обсягів виробництва та стабільності

фінансової діяльності підприємства. Ситуація, яка склалася з розвитком показників, що аналізувалися в цей період, не можна назвати стандартною. Варто казати про негативні явища у всій сфері діяльності даного підприємства. Не дивлячись на це, тільки такі події можуть показати всю вагомість підприємства, збалансованість і захищеність його систем. Аналіз показав, що підприємство стабільно й прогнозовано пододало ці негативні явища та вийшло на нові для себе значні обсяги виробництва й розвитку загалом. Цей факт є одним із найважливіших в оцінці конкурентоспроможності, а саме, як змога швидко і якісно реагувати на зміни економічного макросередовища даної галузі.

Товарний підхід до оцінки конкурентоспроможності діяльності підприємства не є найінформативнішим, але в умовах обмеженості інформації для дослідження він дозволяє виявити важливі закономірності й тенденції розвитку підприємства, а також його основні конкурентні переваги.

До безперечних переваг розглянутого підходу можна віднести те, що він враховує одну з найбільш важливих складових конкурентоспроможності підприємства – конкурентоспроможність його продукції. Дійсно, складно собі уявити успішне підприємство, що не володіє портфелем конкурентоспроможних продуктів.

До недоліків – те, що конкурентна сила продуктів все ж не тотожна сталій конкурентній перевазі підприємства, оскільки будь-які цінові або якісні переваги продукції відносно швидко копіюються конкурентами й економічні вигоди від них зникають.

Список літератури

1. Брюховецька Н. Ю., Хасанова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик. *Економіка промисловості*. 2009. № 44. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2009_44/st_44_15.pdf.
2. Свінцов О.М. Інвестиції як економічна категорія: наукова полеміка. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.3. С. 251-257
3. Погорелова Т. В. Моніторинг як статистичний метод дослідження фінансових результатів підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. № 2. С. 179-186.
4. Козуб В. О. Формування системи моніторингу фінансових результатів підприємств торгівлі. *БізнесІнформ*. 2013. № 2. С. 163-168.
5. Бондаренко О. С. Тенденції функціонування фінансового ринку в економіці України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. Випуск 15. С. 5-9.
6. Васильєва Т. А., Леонов С. В., Рубанов П. М. Трансформація обігових фінансових інструментів в умовах цифровізації фінансового сектору економіки. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2017. № 3'. С. 15-21.
7. Шевчук Ю. В. Оцінка використання фінансових інновацій на фінансовому ринку України. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 39-44.
8. Державна служба статистики України. Веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Павлов К. В., Шевчук І. Л. Інноваційні фінансово-кредитні важелі як складова ефективної антимонопольної політики. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2018. №51. С. 72-74.
10. Milberg, W., Winkler, D. Outsourcing economics: global value chains in capitalist development. Cambridge University Press. 2013.
11. Mura, L., Buleca, J. Evaluation of financing possibilities of small and medium industrial enterprises. *Procedia Economics and Finance*, 2012. 3. С. 217-222.
12. Звіт ТОВ «Метінвест Холдинг» за 2014—2019 роки. [Електронний доступ]: <https://metinvestholding.com/ua/investor/reportresults>.

References

1. Bryuxovecz`ka, N. Yu. and Xasanova, O. V. (2009). «Assessment of investment attractiveness of the enterprise: identification of the disadvantages of some existing methods». *Ekonomika promy`slovosti*. № 44. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2009_44/st_44_15.pdf
2. Svinczov, O. M. (2011). "Investment as an economic category: scientific controversy". *Naukovy`j visny`k NLTU Ukrayiny`*. Issue. 21.3. pp. 251-257.
3. Pohorielova T. V. (2015). «Monitoring as a statistical method of researching the financial results of enterprises». *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*. no 2, pp. 179–186.
4. Kozub V. O. (2013) «Formation of system of monitoring of financial results of trade enterprises». *BiznesInform*. no. 2, pp. 163–168.
5. Bondarenko, O. S. (2018). «Trends of functioning of the financial market in the economy of Ukraine». *Investy`ciyi: prakty`ka ta dosvid*. Issue 15, pp. 5-9.
6. Vasy`lyeva, T. A., Lyeonov, S. V., Rubanov P. M. (2017). «Transformation of circulating financial instruments in conditions of digitalization of the financial sector of the economy». *Visny`k SumDU. Seriya «Ekonomika»*. no 3. pp. 15-21.
7. Shevchuk, Yu. V. (2019). «Evaluation of the use of financial innovations in the financial market of Ukraine». *Ekonomika ta derzhava*. no 5, pp. 39-44
8. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Pavlov, K. V. and Shevchuk, I. L. (2018). «Innovative financial and credit levers as a component of effective antitrust policy». *Naukovy`j visny`k Uzhgorods`kogo universy`tetu. Seriya «Ekonomika»*. no. 51. pp. 72–74
10. Milberg, W., & Winkler, D. (2013). *Outsourcing economics: global value chains in capitalist development*. Cambridge University Press. [in English]
11. Mura, L., & Buleca, J. (2012). Evaluation of financing possibilities of small and medium industrial enterprises. *Procedia Economics and Finance*. 3. 217-222. [in English]
12. Zvit TOV «Metinvest Kholdynh» za 2014-2015 roky». [Social report of «Metinvest Holding» for 2014-2015] — Available at: <https://metinvestholding.com/ua/investor/reportresults>

Стаття надійшла до редакції 20.01.2020 р.